

Latvieši Kannās raksta vēsturi. Piesātinātākais un skaļākais gads

Latvijas kino

Sabīne Košeļeva
Kultūras žurnāliste

No 14. līdz 25. maijam Franču Rivjērā norisinās 72. Starptautiskais Kannu kinofestivāls, kas Latvijai zīmīgs ar Jura Kursieša filmas "Oļegs" pasaules pirmizrādi. Tiesa, tas nebūt nav vienīgais iemesls, kādēļ šis gads dēvējams par Latvijas kino industrijai vēsturiski nozīmīgāko, jo līdztekus trešās latviešu spēlfilmas izrādīšanai prestižajā kinofestivālā mūsu valsts vārds ne reizi vien izskan arī citās festivāla sadaļās.

Kā sarunā ar "Delfi" atklāj Nacionālā Kino centra vadītāja Dita Rietuma, Kannu kinofestivāls ir unikāla institūcija ne tikai Eiropas, bet arī pasaules kino kontekstā, jo šeit satiekas kino mākslas un biznesa esence, turklāt vistālākie šo abu industriju poli, proti, sākot no mazbudžeta filmām un beidzot ar multimiljonu projektiem. Turklāt līdztekus filmu konkursam, kurā par "Zelta palmas zaru" cīnās pasaules dižākie kino meistari, paralēli norisinās arī tirgus, kurā ar stendiem piedalās vairums pasaules valstu, tostarp arī Latvija, kas sesto gadu pēc kārtas iespējams, pateicoties Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras (LIAA) atbalstam. Šajos stendos strādā institūciju pārstāvji, kuri attiecīgajās valstīs ir saistīti ar kino veidošanu, ražošanu un izplatīšanu.

"Eiropas kino galvenokārt strādā uz kooperācijas principu, un tā kā mēs esam Eiropas Savienībā, tad ir ļoti būtiski piedalīties šādās starptautiskās platformās, jo Eiropas valstu kino galvenais uzstādījums ir sadarbība. Mēs esam daļa arī no fonda "Eurimages", un, ja Eiropas valstis veido kopražojuma filmas, tad šīm valstīm ir iespējams iegūt finansējumu arī šajā fondā," stāsta Rietuma.

Pasaulē ik gadu top aptuveni 8000 spēlfilmu, savukārt Eiropā šis skaits sasniedz 1800. Konkurence ir mežonīga, un Kannas ir pasaules galvenais festivāls, kurā savas filmas pirmizrādi vēlas piedzīvot ikviens režisors, neatkarīgi no tā, vai ir iesācējs, vai jau atzīts kino profesionālis. To apliecina, piemēram, Kventins Tarantino, kuram šogad aprit 25 gadi kopš pirmās uzvaras Kannu kinofestivālā ar filmu "Lubene" (Pulp Fiction). Nu viņš konkursā atgriezies ar savu jaunāko veikumu "Reiz Holivudā" (Once Upon a Time In Hollywood), kas ir viņa devītā filma un pirmā pēc dažu gadu klusuma kopš "Pretīgā astotnieka" 2016. gadā, kā arī pirmais darbs, ko viņš rada bez seksuālās vardarbības skandālā ierautā producenta Hārvija Vainstīna.

"Statusu kino veidotāji gūst tieši Kannu kinofestivālā, jo tas viņus izrauj no milzīgās filmdaru masas un padara par īpašiem, kurpretī "Oskars" ir ļoti specifiska Amerikas kultūras parādība, kurā Eiropa vienīgi var savas filmas mēģināt virzīt līdz labākās ārzemju filmas kategorijas nominācijai," skaidro Nacionālā Kino centra vadītāja.

Latvijas dalība Kannās ir ļoti liels notikums, jo esam maza valsts ar salīdzinoši niecīgu finansējumu kino nozarei, un šis gads uzskatāms par piesātinātāko un skaļāko gadu šajā festivālā Latvijas kino vēsturē. "Savā ziņā tas ir brīnums, ka mēs te esam. Protams, ka tas ir mērķtiecīga darba rezultāts, bet tas nav pašsaprotami. Tas prasa ļoti daudz," saka Rietuma, uzsverot arī pērnā gada Rolanda Kalniņa "Četru baltu kreklu" godināšanu festivāla sadaļā "Kannu klasika". "Caur šo faktu tika atzīta arī Latvijas kino vēsture, jo mēs pasaules kontekstā līdz 1991. gadam esam nezināms plankums Padomju savienības kino ražošanā."

Vaicāta par Jura Kursieša filmu "Oļegs", Rietuma uzskata, ka tā ļoti labi ierakstās šī gada festivāla stilistikajā strāvojumā, kas saslēdzas, piemēram, arī ar britu režisora Kena Louča filmu "Piedod, mēs ilgojāmies pēc tevis" (Sorry We Missed You), kas tiek uzskatīta par vienu no labākajām šī gada festivāla filmām. "Stāsts ir ļoti līdzīgs, proti, par vienkāršu cilvēku drūmajā kapitālismā, nemitīgajā apstākļu radītajā slazdā, kas viņu paralizē un noved līdz izmisumam. Arī Louča filma ir uzņemta līdzīgā dokumentālā stilistikā. Tas nozīmē, ka Juris Kursietis ar "Oļegu" ir trāpījis ļoti aktuālās sociālās norisēs. Nevajag melot, ka viss ir ļoti brīnišķīgi, un dzīvojam kā "Instagramā". Par to, ka pasaule ir milzīgas krīzes priekšvakarā, dažādos stilos vēstī ļoti daudzas no festivāla programmu filmām."

Jau pieminētajā Kannu kinofestivāla tirgus sadaļā Latviju šogad pārstāv filmu studijas "Mistrus Media" producete Inese Boka-Grūbe. Viņa piedalās starptautiskā producentu platformā "Producers on the Move", ko rīko kino popularizēšanas organizācija "European Film Promotion" (EFP). Tajā apvienojušies Eiropas kino centri, jau 20. gadu pēc kārtas pulcējot 20 profesionālus un perspektīvus kino producentus no visas Eiropas. Atlases kritēriji dalībai "Producers on the Move" nosaka, ka producenta iepriekšējās producētās filmas tikušas izrādītas kādā no nozīmīgākajiem starptautiskajiem A klases filmu festivāliem (Berlīnes, Kannu, Roterdamas, Sandensas, Karlovi Varu filmu festivālos) un filma atzinīgi novērtēta nacionālajā tirgū – ieguvusi nacionālo balvu un nominēta kā nacionālās valsts pieteikums "Oskaram".

"Šajā platformā tiek organizētas tikšanās ar producentiem pieredzes apmaiņai, ir iespējams prezentēt savus projektus un meklēt kopprodukcijas partnerus citās valstīs, apmainīties ar informāciju par novitātēm," skaidro Boka-Grūbe. "Mēs – "Mistrus Media" – šeit meklējam partnerus gan savām dokumentālajām filmām, gan arī nesem Kino centra atbalstītajai Aika Karapetjana jaunajai filmai "Pig'in'Pah"."

Kannu kinofestivāla tirgus sadaļā tiek izrādīta arī Dāvja Sīmaņa simtgades programmā "Latvijas filmas Latvijas simtgadei" tapusī spēlfilma "Tēvs Nakts", kas pulcējusi pilnu zāli un par kuru interesi jau izrādījuši vairāku valstu kino industrijas pārstāvji, tostarp arī Ķīnas. "Protams, ka priekšā vēl ir konkrētākas sarunas, bet katra tikšanās šeit vai jebkurā citā filmu tirgū ir no svara, jo tas, ka kāds ir piekritis ar tevi tikties, jau nozīmē, ka viņi ir ieinteresēti sadarbībā," uzsver Boka-Grūbe.

Kannās klātesošs ir arī jaunais latviešu animators Gints Zilbalodis, kura debijas pilnmetrāžas animācijas filma "Projām" tiek izrādīta veselos trīs tirgus sadaļas seansos. Šāda iespēja radusies pēc tam, kad apstiprināta viņa filmas iekļaušana Anesī un Zagrebas animācijas konkursos. Zilbalodža filma ir unikāla, jo pie tās radīšanas trīsarpus gadus viņš strādājis viens pats – viņš ir gan režisors un scenārija autors, gan mākslinieks un mūzikas autors. Viņš gan atklāj, ka vienīgais, ko pats nevar, ir reklamēšana un pārdošana, tāpēc dalība šādos festivālos ir svarīgs veids, kādā izplatīt savus darbus: "Kannas ir interesants pasākums, tik milzīgs un grandiozs, uz kuriem sabrauc cilvēki no visas pasaules. Noteikti ir vērts šeit būt, jo pastāv reāla iespēja, ka tevi kāds arī pamanīs."

Jau ziņots, ka Kannu kinofestivāls šogad notiek no 14. līdz 25. maijam. Par Latvijas dalību prestižajā pasākumā lasi "Delfi" reportāžas šeit!